

KREDYTOWE INSTRUMENTY POCHODNE A STABILNOŚĆ FINANSOWA

Autor: Paweł Niedziółka,

Wstęp

Intencją autora jest, aby analiza teoretyczna związków między pochodnymi instrumentami kredytowymi a stabilnością finansową odbywała się przy zachowaniu zasad ogólności, ścisłości i wysokiej zawartości informacyjnej, oryginalności, obiektywizmu, wieloaspektowości oraz prostoty logicznej. Konieczne wydaje się również spełnienie warunków poznania naukowego w postaci metodyczności działania, stosowania precyzyjnych pojęć i instrumentalizmu, czyli nadania priorytetu dążeniu do rozwiązania problemu badawczego. Mając na uwadze powyższe przesłanki, autor uznał, że ważne jest zachowanie wszystkich etapów badania naukowego, tj.:

identyfikacji problemu

definiowania pojęć

klasyfikowania i poszukiwania współzależności oraz wniesienia ich do teorii.

Praca ma wymiar w znacznym stopniu teoretyczny, stąd przeważają w niej badania o charakterze obserwacyjnym, logicznym, dokumentowym oraz heurystycznym. Z punktu widzenia kryterium czasu praca ma charakter wielowymiarowy, ponieważ występuje w niej podejście zarówno diachroniczne (badanie zjawiska na przestrzeni czasu), synchroniczne (statyczne badanie zjawiska w danym momencie lub przedziale czasu, o ile cechy zjawiska w tym okresie nie uległy zmianie), jak i progresywne (badanie aktualnych zjawisk i procesów w oparciu o dane z przeszłości). Zamierzeniem autora było takie skonstruowanie pracy, aby wymiar teoretyczny miał pozycję dominującą i wyprzedzającą ewentualne badanie empiryczne, którego celem byłoby ewentualne odrzucenie hipotez teoretycznych. Teoria budowana w niniejszej pracy stawia sobie za cel logiczne powiązanie zidentyfikowanych zależności i praw ekonomicznych. W pracy wykorzystano dwa fundamentalne typy systemów teoretycznych, tj. teorię aksjomatyczną (tj. teorię zbudowaną z nietestowalnych twierdzeń oraz twierdzeń wyprowadzanych dedukcyjnie z aksjomatów, opartych na zbiorze pojęć i definicji pojęciowych i operacyjnych) oraz ujęcie modelowe (tj. abstrakcyjna prezentacja rzeczywistości, ukazana w taki sposób, aby zastosowane uproszczenia uwypukliły podstawowe cechy charakterystyczne tej rzeczywistości).

Opisane powyżej obszary według wiedzy autora nie zostały podjęte w polskiej literaturze tematu, która w dużej mierze skoncentrowana jest na sferze mikro (akcentowanie różnorodności zastosowań kredytowych instrumentów pochodnych i korzyści z tego płynących). Praca, będąca konsekwencją wieloletnich badań autora nad rynkiem instrumentów pochodnych oraz stabilnością finansową, powstawała od roku 2005 do początku roku 2009, w którym to okresie nastąpiło załamanie stabilności globalnego rynku finansowego, również pod wpływem oddziaływania instrumentów transferu ryzyka kredytowego, potwierdzając wiele wniosków płynących z niniejszego opracowania.

Opis

Tytułowe instrumenty pochodne stają się obecnie pomostem pomiędzy bankowością inwestycyjną a komercyjną, będąc narzędziem "Urynkowienia" ryzyka kredytowego, zwiększenia jego płynności i obiektywizacji wyceny. Pozytywny wpływ pochodnych kredytowych na rynek finansowy objawia się również w postaci efektu dywersyfikacji i ograniczenia ryzyka kredytowego; kwotowania derywatów są zaś lepszymi wyznacznikami zmian standingu ekonomiczno-finansowego emitenta instrumentu referencyjnego niż rating i marża.

Spis treści

Indeks skrótów nazw własnych używanych w pracy

Wprowadzenie

CZĘŚĆ I. TEORIA STABILNOŚCI FINANSOWEJ

Rozdział 1. Teoria systemu finansowego

1.1. Osadzenie teorii stabilności finansowej oraz teorii kredytowych instrumentów pochodnych w ekonomii i teorii finansów

1.2. Wybrane aspekty teorii systemu finansowego

Rozdział 2. Istota stabilności finansowej - definicja oraz wybrane problemy terminologiczne

2.1. Teoria stabilności finansowej a teoria kryzysu - uwagi wprowadzające

2.2. Typologia definicji stabilności finansowej

2.3. Ryzyko systemowe a ryzyko systematyczne

2.4. Niestabilność sektora bankowego jako źródło niestabilności finansowej - wybrane aspekty teoretyczne

Rozdział 3. Teoria przyczyn niestabilności finansowej

- 3.1. Czynniki ryzyka systemowego oraz zagrożenia niestabilnością - uwagi ogólne
- 3.2. Mikrostrukturalne przyczyny niestabilności - przykład konfliktu interesów
- 3.3. Hipoteza pamięci instytucjonalnej
- 3.4. Boom kredytowy oraz rozwój rynków transferu ryzyka jako przyczyna wzrostu niestabilności finansowej
- 3.5. Wpływ liberalizacji przepływów kapitałowych na ryzyko systemowe, stabilność finansową i wzrost gospodarczy
- 3.6. Teoria "dużego spekulanta"
- 3.7. Konglomeracja działalności finansowej
- 3.8. Kondycja przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych jako determinanta kondycji instytucji finansowych
- 3.9. Wpływ rozwoju rynku lewarowanych transakcji wysokokwotowych na kondycję instytucji finansowych
- 3.10. Typ instytucji finansowej a stabilność finansowa - przykład banków spółdzielczych
- 3.11. Czynniki aktywujące zaburzenia na rynku finansowym - przykład pęknięcia banki spekulacyjnej pod wpływem wzrostu stóp procentowych
- 3.12. Zarażenie jako przyczyna niestabilności finansowej
- 3.13. Determinanty stabilności finansowej w ujęciu modelowym - uwagi końcowe

Rozdział 4. Metody kwantyfikacji stabilności finansowej

- 4.1. Teoretyczne uwarunkowania estymacji stabilności finansowej
- 4.2. Proces identyfikacji potencjalnych obszarów niestabilności, wskaźników niestabilności oraz wskaźników wczesnego ostrzegania
- 4.3. Indeksy stabilności finansowej

Rozdział 5. Stabilność finansowa a sfera realna gospodarki

- 5.1. Dwukierunkowość zależności między sferą finansową i realną gospodarki
- 5.2. Wpływ kryzysów finansowych na produkcję i PKB
- 5.3. Kryzys zaufania jako konsekwencja kryzysu finansowego
- 5.4. Modele stabilności finansowej

5.5. Cykl koniunkturalny jako czynnik utrudniający ocenę stabilności finansowej

5.6. Zdolności absorpcyjne systemu finansowego

Rozdział 6. Teoria zarządzania stabilnością finansową oraz rola sieci bezpieczeństwa finansowego

6.1. Cele zarządzania stabilnością finansową

6.2. Przedmiotowo-procesowe ujęcie zarządzania stabilnością finansową

6.3. Instytucjonalny wymiar zarządzania stabilnością finansową

6.4. Krajowe sieci bezpieczeństwa finansowego

6.5. Umiejdzynarodowienie sieci bezpieczeństwa finansowego - potencjalna rola EBC oraz MFW

6.6. Międzynarodowe inicjatywy na rzecz stabilności finansowej

Rozdział 7. Stabilność cen a stabilność finansowa - teoretyczne dylematy polityki pieniężnej

7.1. Stabilność cen a stabilność finansowa

7.2. Transparentność polityki stabilności banku centralnego

7.3. Oddziaływanie banku centralnego na stabilność finansową

7.4. Dylematy banku centralnego w związku z realizacją funkcji

odpowiedzialności za stabilność finansową

Rozdział 8. Teoretyczne uwarunkowania kreacji regulacji nadzorczych ukierunkowanych na zapewnienie stabilności finansowej

8.1. Logika rynkowa i logika regulacyjna - rola dyscypliny rynkowej w procesie zarządzania stabilnością finansową

8.2. Stabilność finansowa a integracja rynków finansowych

8.3. Polityka regulacyjno-nadzorcza jako instytucjonalna forma ograniczania ryzyka systemowego

8.4. System gwarantowania depozytów a stabilność finansowa

8.5. Konkurencja rynkowa a stabilność finansowa

Rozdział 9. Niestabilność systemów finansowych wywołana krachem na rynku kredytów subprime - kryzys subprime jako nowy model kryzysu finansowego

- 9.1. Przyczyny kryzysu subprime
- 9.2. Kryzys subprime jako nowy typ kryzysu finansowego
- 9.3. Globalne konsekwencje kryzysu subprime
- 9.4. Reakcja banków centralnych na kryzys subprime
- 9.5. Wpływ kryzysu subprime na polską gospodarkę
- 9.6. Zdolność absorpcyjna sektora bankowego w Polsce
- 9.7. Wyzwania regulacyjno-nadzorcze jako wnioski z kryzysu subprime

CZĘŚĆ II. KREDYTOWE INSTRUMENTY POCHODNE A STABILNOŚĆ FINANSOWA

Rozdział 10. Teoria transferu ryzyka kredytowego

- 10.1. Ryzyko kredytowe - wybrane aspekty definicyjne
- 10.2. Rynek pierwotny oraz wtórny ryzyka kredytowego
- 10.3. Formy transferu ryzyka kredytowego

Rozdział 11. Teoria kredytowych instrumentów pochodnych

- 11.1. Zakres przedmiotowy rozważań nad związkami między kredytowymi instrumentami pochodnymi i stabilnością finansową
- 11.2. Definicja kredytowego instrumentu pochodnego - wybrane aspekty teoretyczne
- 11.3. Kredytowe instrumenty pochodne a ubezpieczenia i gwarancje bankowe
- 11.4. Teoretyczne przesłanki powstania rynku oraz wybrane zastosowania kredytowych instrumentów pochodnych
- 11.5. Typologia kredytowych instrumentów pochodnych
- 11.6. Charakterystyka wybranych kredytowych instrumentów pochodnych
- 11.7. Rynek kredytowych instrumentów pochodnych - analiza struktury oraz teoretyczne przesłanki rozwoju
- 11.8. Kredytowe instrumenty pochodne na tle innych technik transferu ryzyka kredytowego - analiza porównawcza

Rozdział 12. Pokusa nadużycia jako determinanta oddziaływania kredytowych instrumentów pochodnych na stabilność finansową

12.1. Informacja w teorii ekonomii

12.2. Model Akerlofa - problem ilości, jakości i popytu na informację

12.3. Wybrane aspekty teorii agencji

12.4. Asymetria informacyjna, negatywna selekcja oraz pokusa nadużycia

12.5. Pokusa nadużycia - identyfikacja, pomiar i zarządzanie a stabilność finansowa

12.5.1. Pokusa nadużycia jako komponent teorii ekonomii informacji

12.5.2. Pokusa nadużycia w systemie finansowym - identyfikacja zjawiska

12.5.3. Pomiar pokusy nadużycia

12.5.4. Pokusa nadużycia a stabilność finansowa

12.5.5. Rozwiązania ukierunkowane na ograniczenie pokusy nadużycia

Rozdział 13. Mechanizm cenowy w oddziaływaniu kredytowych instrumentów pochodnych na stabilność finansową

13.1. Związki teorii marży ze stabilnością finansową i kredytowymi instrumentami pochodnymi

13.2. Stopa wolna od ryzyka jako stopa odniesienia dla kalkulacji marży

13.3. Komponent upadłościowy marży

13.3.1. Model Mertona oraz jego wybrane modyfikacje a marża

13.3.2. Modele uproszczone

13.3.3. Modele hybrydowe

13.4. Czynniki niezwiązane z ryzykiem kredytowym a poziom marży

13.5. Teoria racjonowania kredytów jako opis modelu rynku kredytowego

13.6. Kredytowe instrumenty pochodne jako determinanty stabilności marży - wpływ kredytowych instrumentów pochodnych na funkcję informacyjną marży

Rozdział 14. Kredytowe instrumenty pochodne jako narzędzie arbitrażu regulacyjnego

14.1. Wybrane aspekty teorii arbitrażu regulacyjnego

14.2. Determinanty powiązań między bankami i zakładami ubezpieczeń w ramach konglomeratów finansowych

14.3. Potencjał arbitrażowy transferu ryzyka między bankiem i zakładem ubezpieczeń

14.4. Arbitraż kapitałowy w kontekście Nowej Umowy Kapitałowej oraz Wyłącalności II

14.4.1 Kredytowe instrumenty pochodne w księdze bankowej - sprzedaż zabezpieczenia w metodzie standardowej

14.4.2. Kredytowe instrumenty pochodne w księdze bankowej - zakup zabezpieczenia w metodzie standardowej

14.4.3. Metoda wewnętrznych ratingów

14.4.4. Ekspozycja z tytułu kredytowych instrumentów pochodnych w księdze handlowej - sprzedaż zabezpieczenia

14.4.5. Estymacja wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka szczególnego papierów dłużnych - sprzedaż zabezpieczenia

14.4.6. Kredytowe instrumenty pochodne w księdze handlowej - zakup zabezpieczenia

14.4.7. Kredytowe instrumenty pochodne w świetle Wyłącalności II

14.5. Ocena arbitrażu regulacyjnego - uwagi końcowe

Rozdział 15. Aktywność funduszy hedgingowych na rynku kredytowych instrumentów pochodnych jako czynnik zagrożenia dla stabilności finansowej

15.1. Fundusze hedgingowe na rynkach kredytowych instrumentów pochodnych

15.2. Fundusze hedgingowe a stabilność finansowa

15.3. Zarządzanie ryzykiem kontrahenta w transakcjach z funduszami hedgingowymi

15.4. Wybrane inicjatywy na rzecz redukcji ryzyka systemowego związanego

z aktywnością funduszy hedgingowych

Rozdział 16. Teoria oddziaływania kredytowych instrumentów pochodnych na wybrane rynki finansowe

16.1. Oddziaływanie kredytowych instrumentów pochodnych na rynek kredytowy

16.2. Wpływ kredytowych instrumentów pochodnych na rynek kapitałowy

16.3. Kredytowe instrumenty pochodne a ryzyko kryzysu walutowego

16.4. Nowe rodzaje ryzyka związane z rozwojem rynku kredytowych instrumentów pochodnych jako potencjalne determinanty ryzyka systemowego

16.5. Ocena kredytowych instrumentów pochodnych przez banki centralne i międzynarodowe instytucje finansowe

16.6. Kredytowe instrumenty pochodne a nowy paradygmat bankowości

16.7. Kierunki rozwoju kredytowych instrumentów pochodnych a stabilność finansowa

Uwagi końcowe

Spis tabel

Spis wykresów

Spis schematów

Bibliografia